

jiska naselja), u pojedinim sektorima rada i života, nego i na globalnoj razini (svjetska komunikacija, svjetsko gospodarstvo, svjetska ekologija i svjetska politika).

Od svakoga pojedinca a ne samo od sustava ovisi kako će biti oblikovan globalni životni prostor, jer današnji svijet nije bez socijalnih grijeha, koje navodi Mahatma Gandhi: »Bogatstvo bez rada, užitak bez savjesti, znanje bez karaktera, posao bez morala, znanost bez ljudskosti, religija bez žrtve i politika bez načela« (str. 165).

Ivan Cifrić

Richard Münch

### THE ETHICS OF MODERNITY

*Formation and Transformation in Britain, France, Germany and the United States*

Rowman and Littlefield Publishers, Inc.,  
Lanham–Boulder–New York–Oxford, 2001, 271 str.

U raspravama o problemu modernosti opravdano se inzistira na razlikovanju rane i kasne modernosti. Time se želi naglasiti da taj kompleksni kulturnopovijesni sklop nije homogen ni linearan i da ga se ne može razumjeti pukim nabranjem općih značajki, bez analize uporišta iz kojih su one nastale. Drugim riječima, da bi se razumjela kasna modernost, pod kojom se najčešće podrazumijeva modernost kao takva, valja analizirati ranu modernost i vidjeti koja su to njezina postignuća imala presudni oblikotvorni utjecaj na kasnije, pa i današnje razvojne smjerove. To je pretpostavka od koje polazi Richard Münch u svojoj knjizi *The Ethics of Modernity. Formation and Transformation in Britain, France, Germany and United States (Etika modernosti. Oblikovanje i preobrazba u Britaniji, Francuskoj, Njemačkoj i Sjedinjenim Državama)*. Prvo, njemačko izdanje te knjige, pod naslovom *Die Kultur der Moderne*, objavljeno je još 1986. godine, a u svom američkom izdanju ona je temeljito prerađena i dopunjena jer je izdavaču bilo u interesu da

se šira akademska i kulturna javnost što opsežnije upozna s Münchovim radom. »Münch je, kaže u predgovoru Charles Lemert, svima pokazao što je istinska etika učenosti u svijetu koji se mijenja«. Pored *Uvoda (Zapadna kultura i instrumentalni aktivizam)*, knjiga sadrži sedam poglavlja: *Etika i svijet. Komparativni pogled, Od starog judaizma do asketskog protestantizma, Britanija. Tradicija i reformacija, Francuska. Rutina i revolucija, Njemačka. Konformizam i otuđenje, Sjedinjene Države. Kontinuitet i obnova, Etika i svijet. Komparativna razvojna povijest*.

Münch se, kao što i sam kaže, bavi usponom i razvojem zapadne kulture iz perspektive komparativne razvojne povijesti i u tom nastojanju on se smatra sljedbenikom Maxa Webera. Polazeći od uspona zapadne kulture, promatranog na interkulturalno komparativni način, usredotočuje se na četiri najutjecajnija društva: britansko, francusko, njemačko i sjevernoameričko. No unutar tako definiranog problematskog kompleksa najviše mu je stalo do toga da propita onu etičku koncepciju i ono odnošenje spram svijeta iz kojeg je nastalo vrijednosno stajalište takozvanog instrumentalnog aktivizma. Naime, mi živimo u svijetu koji je u cjelini zahvaćen zapadnom etikom instrumentalnog aktivizma. Ono što smatramo globalizacijom u biti je svjetsko širenje te jedinstvene značajke zapadne kulture. »Pokreti nezapadnih kultura, uključujući i zagovornike islamističkog pokreta, mogu se opirati toj tendenciji ali oni nemaju realne izgleda za uspjeh...Posljedica tog odupiranja nije raskid sa zapadnom modernošću nego samo promjena društvenih formacija unutar istog okvira«.

Etika instrumentalnog aktivizma, kao žarište globalnog širenja zapadne kulture, najjednostavnije se može objasniti kao stajalište koje svijet ne prihvća takvim kakav jest nego njegov razvoj nastoji planirati i organizirati u skladu s temeljnim idealima. U svjetlu naših ideala svijet

